

ALSÓ-LENDVA ÉS LENTI VÁRAK UDVARBIRÁJÁNAK UTASÍTÁSA.

Instructio pro generoso domino Michaeli Sziva bonorum ad arces Alsólendva, et Lenthii pertinentium provisoro.

1. Mindenkinek fölötté szükséges, hogy tisztartó uram Istenit filjé, ő fölségihez való hűtit, s köteleességit előtte viselje, és valamit az ő fölsége hasznára föltalál, serínyen elkövesse, s kárát tartóztassa.

2. Mivel pedig, az anyaszentegyháznak átka alatt heverő istentelen és kárhozatos eretnekségnek fomentuma az község között most is lángadoz, azt meg köll orvoslani, és tehetsége szerint, minden alkalmazottaságnál igyekeznek ő kegyelme kit-kit az igaz catholica religióra hozni, és az egész jószágban meg köll tiltani az Isten ellen való utálatos szitkozódást, átkozódást, lilekmondást, az szentek ellen való káromkodást, és ha ki comperiáltatik, meg is köll büntetni. Bőjtnapokon pedig húst vágni meg ne engedje, sub confiscatione carnum; ha pedig valamely polgár találkoznék pinteken, szombaton, hogy húst ennék: 12 forint büntetést exigáljanak rajta, és azt azon helységnek templomára köll fordítani, meghirdetvén mindazáltal az egész jószágban, hogy azon poena alatt, senki pinteken, szombaton, bőjtnapokon húst ne merészellen ennie.

3. Minden dependenciája tisztartó uramnak az nemes *kamarátúl*, és én tülem léssen, és mindeneket az nemes kamara, vagy az én commissiómból cselekedjik. Számtartó uram számadásában ne ereszkedjik, semmi proventust percipiálni ne merészellen; hanem csak teljességgel az külső dolgokra viseljen gondot, szántásra, vetésre, szőlőmunkáltatásra oly gondja légyen, kaszállatásra is, hogyha mi fogyatkozás abban léssen, s mind pedig az *fiscus* ha mi kárt vall gondviseletlensége miatt, javaiból fizetődik meg.

4. Ez két várhoz tartozandó jószágban tisztartó uram úgy viselje gondját, hogy annak gyarapítója, és nem fogyatója legyen, szokatlan robotozással, vagy adózással, az szegénységet ne terhelje, s magát vélek ne szolgáltatassa, sem mást ne szolgáltatasson, és semminemű birságot rajtok venni ne merészellen, mert annak exactiója számtartó uramra bizattatott.

5. Ezen két várhoz tartozandó minden határra, erdőkre, mezőkre, rétekre vigyázzon szorgalmasan, és azt abalienálni senkinek ne engedje. Hanem ha abban elidenedett volna is, azon legyen, visszahozza, melyet nekem is értisemre adván, mindenekben succurálok, minden módokat, utakat elkövetvín a nemes kamara segítségivel. Senkinek ezen várhoz tartozandó jószágban, a nemes kamara, vagy az én hirem nélkül, inquisitiót, executiót, se viceispán, se szolgabiráknak; se másnak senkinek meg ne engedjen, hanem az olyanokat relegálja a nemes kamarára; *minden holnapban* pedig, itt való dolgokrul *relátiót* küldjön föl nekem tisztartó uram, mit vitt végben azon holnapban, s micsoda fogyatkozások vannak az jószágban, micsoda occurrentiák lettek s excessusok az szomszédoktul, vagy mástul akárkitül.

6. Az polgárság egy ideig egymást, akármi marczona cselekedetiért *rendkívül* szokta volt *büntetni*, mely *minden jószágiban ő felségeinek találtatott*. Kegyelmed azért tisztartó uram, azt senkinek meg ne engedje; hanem 24 forint birság alatt megtiltsa, senki, csak egy bíró is, a polgárságot megbüntetni ne merészelje, hanem hűti kötelessége alatt az bíró tartozik bemondani számtartó uramnak, ki micsoda excessust cselekedett, úgy az ispán, s ispán szolgálai is tartozzanak, azt registrálván, annak eligazítására mind *lenthí*, s mind *lendvai* jószágban egy-egy napot rendelni, certifikálván azokat, kik excessust cselekedtenek, maga az számtartó uram jelenlítésben, két vagy három emberes ember előtt igazítsák istenesen el, ki micsoda poenát érdemel cselekedetiért, azon deliberátiót minden holnapban, az relátióval együtt küldje én kezemben tisztartó uram, s azon resolutióm szerint, tétessen executiót osztán számtartó uram, de a nélkül sem maga, sem ispánbirák senkit megbírságotolni ne merészeljenek.

7. Az szántóföldek *Hidvignél* kiváltképen, teljességgel elsoványodtak, melyre nézve szükségesképen köll azon majornál marhát tartani. Kegyelmed tisztartó uram küldjön be *Kanisára török ural* alkudjék meg, ammatim mit kölljön fizetni tüle, és ha az idő hidegedik, fáját is hordassa meg, hogy tavasszal csinálhassanak majorházat azon *Hidvignél*, hogy annakutánna elegendő *ganéj* lévén, az ottvaló földeket ganéjhozassák meg. Több szántóföldeket is igyekezzék tisztartó uram mögganéjoztatni, és annak idejében vitesse végben, mind szántással, vetéssel, aratással, hogy annak procreatiójából ismertessik meg ő kegyelme jó gazdasága. Minden esztendőben vettessen, mennél többet vettethet, abban pedig ilyen rendet tartson, hogy az jobbágyság az gabona vetésben valami dolust, fraust ne tehessen, bizonyos hűtős embereket erős hűttel meg köll esküdtetni, kik az gabonát kimíressik, el is vettessik, hűtök szerint tartozzanak számot adni róla, hová? meny-

nyit vetettek? arra is hűttel kötelesek legyenek, ha azon gabonában valami megmarad, igazán beadják. Azonban az aratást elhozván Isten, szorgalmatoskodjik tisztartó uram, hogy az aratást, s hordatást az időnek javán kár nélkül vitesse végben, recognitiót vévén ahhoz rendelt hűtös emberektől, menynyi majorság gabonája mindenféle, azon esztendőben, maga számadásának securitására, melynek regestumát, mihelyen elvégezték az hordatást, nékem mindjárt megküldje, hasonlóképen az dézmásoktul is recognitiót vévén mindenféle decimában jutott gabonáruul pro sui securitate, melynek regestumát mihelyen elvégezteti az hordatást, nekem mindjárt megküldje.

8. Pajtákban, asztagokban lévén az gabona, ha az csipeltetésben kezdet, minden csíplőt erős hűttel megesküdtessen, hogy az csépletisben semmi dolust, fraust nem cselekesznek, hanem igazak lesznek.

9. Az *malmokra* szorgalmatos gondja légyen tisztartó uramnak, ha melyiknek mi baja vagyon, építtesse meg, s azokban hűtös molnárokat, s molnárleginyeket tartson, egyező értelemül számtartó urammal, hogy minden részben igazán cselekesznek, és magok résziben jutandó gabonájokkal megelégesznek. Az malmokban tisztartó uram *domozokat*¹⁾ hizlaltasson mindenkor, és mikor jól meghiztak, el köll adni, és másokat köll helyiben vettetni.

10. Tagadhatatlan az itt való *majorság-szölők* igen puszták, melyben tisztartó uram cselekedje azt; most mindjárt minden egészhelyes polgárra vessen 4 szekér ganéjt, 3 csetertesre²⁾ hármát, 2 csetertesre kettőt, 1 csetertesre egyet, hogy az majorság-szölőkben szedés után vigyük be mindjárt, 12 forint birság alatt. Mindjárt limitálni köll, egész helyes menynyt bojtson, 3 csetertes, 2 csetertes, 1 csetertes, és zsellér is, azt tavaszszal mindjárt elbujtassa. Annak végbenvitelit necsak bírakra és ispánokra bizza, hanem maga is mint jó gazda szüntelen körülölte légyen, hogy annál jobban menjen végben. Az vinczelléreknek penig 12 f. birság alatt meg köll parancsolni, hogy mindenkor ott legyenek az munkások mellett, hogy fogatkozás az szőlőmunkában ne essik, mert másképen ők büntetődnek érette.

11. Isten a szüretet elhozván, szorgalmatoskodjik azon tisztartó uram, hogy az időnek javán menjen végben a szüret, ha mikor elkezdesit alkalmatosnak vélik, számtartó urammal egyező értelemmel adja értésemre, ugy kezdessen hozzá, addig az szegínységnek, miglen az majorság-szölőket meg nem szedik, megszedniek meg ne engedje. Az majorság-borokat penig külön köll szedni, ugy a dézmát, és hegy-vámot.

¹⁾ A *disznó* szónak ez az ősrégi alakja, mely az eredeti török *domuz*-hoz oly meglepően közel áll, szótáraink nem ismerik. T. K.

²⁾ A szláv *csertert* = *negyed*, azaz negyedtelkes. T. K.

12. Nem kevés pusztulásával, fogyásával, s fiscus kárával volt az szegénységnek ez ideig, hogy az tisztviselők ennekelötte: tiszttartó 12 jobbágyot, ispán hatot, ispánnak szolgálja kettőt-kettőt, a bírák ki többet, ki kevesebbet mentettek, ezekkel magokat szolgáltatták, fiscus kárával; azért az teljességgel meg nem engedtetik, söt 50 f. birság alatt minden tisztviselőnek megtiltatik, valaki abban találtaik toties quoties okvetetlen megvétetik. Senkinek tiszttartó uram robotost ne adjon nemes kamara hire nélkül. *Mura* mellett lévő nagy *erdőt* tilalomban tartson, sem *miraközickeknek*, se innen valóknak egy szekér fát is ingyen ne adjon, hanem az régi szokás szerint ha ki reábérel száraz fára, az olyanoknak czédulát adhat, de számtartó uram hirivel, hogy az olyan jövedelem is menjen az ő fölsége tárházában.

13. Az *Mura* szakadikját, és az ő fölsége *toit* tilosban tartsa, s annak idejében meghalásztathassa, és az halat bizonyos hütös embere által eladathatja, ügyekezzik azon, hogy más extraordinárius proventus-bul is szeressen mennél több pénzt, s adja számtartó uram kezeiben.

14. Ezen jószágban, ha valamely polgár meghal *magtalanul*, annak marháit s minden javait ő fölsége számára foglalja tiszttartó uram. Ha kinek pedig az ilyen meghalt polgárok közül neveletlen *árvái* maradnának, és oly gondviselő atyjafia nem volna kire bizhatnák, értékes jó lelkiösmeretű emberre köll biznia javaival együtt, ki nevelje jó gondviselés alatt istenesen, és marháit javait tartsa meg az gyermek javára, megböcsülvén azon marhákat, ha fölnevelkedik az árva, tartozik az árát megadni neki. Ha pedig az gyermek megtalálna halni minden javait ő fölsége számára köll foglalni, az ilyen casusokról engemet pedig informáljon tiszttartó uram.

15. Néhai gróf úr ő nagysága¹⁾ esetivel, az előbbeni limitatio szerint, hanem minden élést pénzül köll fölvenni, számtartó uramnak az ilyenekben minden assistentiával legyen tiszttartó uram.

16. Nem kevés romlására, pusztulására volt az szegénységnek ez ideig, hogy az *lendvai* és *lenti* jószágbeli polgárság, istentelen indulatjukból elhagyván tisztviselőjüket, mintha itt is igazság nem szolgáltatnák, *Muraközben* szoktanak volt menni panaszra, hogy adósságokat azok vegyik meg, mely ez ideig sokakon meg is törtint. Kire nízve parancsolja azt tiszttartó uram az egész jószágban 50 forint birság alatt, senki panaszt tenni ne merészeljen *Muraközben*, ha ki comperiáltatik ennekutánna, magát megfogassa, az ötven forintot minden könyörületesség nélkül csak megvegye rajta, ha pedig anynyi értéke nem volna arestáltassa és adja értisemre, meg léssen büntetve.

1) A lefejezett Nádasdy gróf.

17. Nyilván való dolog ez ideig való tisztek, az *Gulia* nevű rittel semmit sem gondoltak, s úgy elhagyták gazosodni, hogy csak helylyel-helylyel kaszálhatni rajta, tisztartó uram dexteritására bizatik, hogy aratás után, miglen a fának levele le nem hull, szépen minden gazt kiirtasson belőle egészben, tavasszal megigettétvén azon gazt hadd tisztuljon meg azon rit.

18. Végezetre. Hogy mindeneket írásban tétessék tisztartó uramnak, alkalmatlan, elhívén azt mint becsületes ember, jó szorgalmatosságával mindenektől dicséretet, jutalmazást igyekeznek nyerni, melyre igen segítő ha mindeneket az ő ideiben rendben viszen, *falra tévén a pohárt* s jó gazda emberektől is értekezzik, kik, ha mit nem tudna, az helynek mivoltához, szokás szerint való informatiót adhatnak, mert gondviseletlensége miatt való fogyatkozásban ha tapasztaltatik, mindenekről recompensát fog a nemes kamara kivánni, s magáéból az olyan lött fogyatkozást megfizetni. Kire nízve fiscus hasznát kereső szolgának nem szükség mindent instructiójában tenni. Elhívén az tisztiben hivataljában serény dexteritását úgy mutatja meg, kivel mindenek előtt dicséretet nyer, mely dicsíretes, böcsületes illetiben én is gyönyörködven, kész promótorá lések, azt penig úgy viheti végben régi szokása szerint ha *Bakkusnak* gyakorta nem adózik. Datum Alsólendva die 20 junii. 1673. Kövér Gábor s. k. p. h.

Eredétiye az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. 1007 n° 29. alatt.